

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tad-9 ta' Dicembru, 2004

Citazzjoni Numru. 2545/1998/1

ANGELO CUTAJAR & SONS LIMITED

VS

Dr. Anthony CREMONA u P.L. Paul Saliba li, b'Degriet tal-15 ta' Jannar, 1999, ġew nominati Kuraturi Deputati biex jirrapreżentaw lill-assenti Ayad Goma Eteer

Il-Qorti:

Rat l-Att taċ-Citazzjoni mressaq fl-4 ta' Dicembru, 1998, li bih il-kumpanija attriċi ippremettiet;

Illi s-soċjeta' attriċi Angelo Cutajar & Sons Company Ltd. hija kreditriċi tal-konvenut l-assenti Ayad Goma Eteer fis-somma ta' tmienja u għoxrin elf, tlett mija u erbgħa u sittin dollaru Amerikan (US\$28,346) liema somma tammonta għal disgħat elef, seba' mija u erbgħa u sebgħin Lira Maltija (Lm9,774) skond ir-rata tal-kambju ta' dak iż-żmien, rappreżentanti l-prezz ta' merkanzija konsistenti

Kopja Informali ta' Sentenza

f'merċa ta' l-ikel mibjugħa lill-konvenut fuq ordni tiegħu stess;

Illi l-konvenut aċċetta li jħallas is-somma fuq indikata permezz ta' skrittura privata datata 15 ta' Diċembru, 1993 kif jirriżulta aħjar mill-annessa kopja indikata bħala Dok AC;

Illi minkejja diversi laqgħat u komunikazzjonijiet inklużi vjaġġi lejn il-Libya u kuntatti diplomatici ntiżi sabiex jagħmlu pressjoni fuq il-konvenut biex jadempixxi l-obbligi tiegħu derivanti mill-imsemmija skrittura, huwa baqa' inadempjenti;

Illi minħabba l-inadempjenza tal-konvenut sabiex iħallas is-somma fuq indikata tempestivament u konformement mat-termini perentorji miftehema fl-imsemmija skrittura, s-soċjeta' attriċi sofriet u għadha ssofri danni kif ser jiġi ampjament ippruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawża;

Għaldaqstant, il-kumpanija attriċi talbet lil dina l-Onorabbli Qorti għaliex m'għandiex għal dawn ir-raġunijiet premissi:

1. Previa dikjarazzjoni, jekk hemm bżonn, li s-soċjeta' attriċi Angelo Cutajar & Sons Company Limited hija kreditriċi tal-konvenut Ayad Goma Eteer fis-somma fuq indikata, tikkundannah iħallas lis-soċjeta' attriċi s-somma ta' tmienja u għoxrin elf, tlett mija u erbgħa u sittin dollaru Amerikan (US\$28,346) ammontanti għal disgħat elef seba' mija u erbgħa u sebgħin Lira Maltin (Lm9,774) skond ir-rata tal-kambju ta' dak iż-żmien, rappreżentanti l-prezz ta' merkanzija konsistenti f'merċa ta' l-ikel mibjugħa lill-konvenut fuq ordni tiegħu stess, liema somma l-konvenut obbliga ruħu li jħallas lis-soċjeta' attriċi skond skrittura privata ta' l-15 ta' Diċembru, 1993;

2. Tiddikjara li l-konvenut huwa responsabbli għad-danni sofferti mis-soċjeta' attriċi minħabba l-inadempjenza tiegħu li jħallas is-somma dovuta lis-soċjeta' attriċi tempestivament u konformement mat-termini perentorji miftehema fl-iskrittura suindikata;

3. Tillikwida d-danni sofferti mis-soċjeta' attriċi okkorrendo bl-opra ta' perit nominand;

4. Tikkundanna lill-konvenut iħallas lis-soċjeta' attriċi d-danni hekk likwidati;

Bl-ispejjeż u bl-imgħax legali mid-data ta' l-iskrittura privata sal-pagament effettiv kontra l-konvenut li huwa minn issa ngunt għas-subizzjoni.

Rat id-Dikjarazzjoni maħlufa u n-Nota tax-Xieħda tal-kumpannija attriċi, flimkien mad-dokument meħmuż magħħa;

Rat id-Degriet tagħħa (diversament presjeduta) tal-15 ta' Jannar, 1999¹, li permezz tiegħu ħatret lill-Avukat Dottor Anthony Cremona u lill-Prokuratur Legali Paul Saliba bħala Kuraturi Deputati sabiex jirrappreżentaw lill-imħarrek assenti;

Rat in-Nota mressqa fis-26 ta' Marzu, 1999, li biha l-imsemmija Kuraturi Deputati eċċepew;

1. Illi huma m'ħumiex edotti mill-fatti tal-kawża u għaldaqstant jirriżervaw id-dritt li jippreżentaw osservazzjonijiet responsivi u sottomissjonijiet oħrajn fi stadju ulterjuri.

2. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-Dikjarazzjoni maħlufa u n-Nota tax-Xieħda tal-imħarrek Kuraturi Deputati;

Rat id-Degriet tagħħa (diversament presjeduta) mogħti waqt is-smiġħ tat-18 ta' Jannar, 2000², fuq talba b'rikors tal-Kuraturi Deputati tad-29 ta' Novembru, 1999, li bih laqgħet it-talba biex titħalla titressaq Nota tal-Eċċezzjonijiet ulterjuri dwar jekk il-Qorti għandhiex ġurisdizzjoni tisma' l-kawża;

¹ Paġ. 6 tal-proċess
² Paġ. 65 tal-proċess

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet ulterjuri mressqa mill-imħarrkin Kuraturi Deputati fit-30 ta' Marzu, 2000, li biha eċċepew;

1. Illi dina l-Onorabbli Qorti m'għandiex ġurisdizzjoni tiegħu konjizzjoni ta' dan il-każ stante li ma jirriżulta minn imkien li l-konvenut assenti huwa wieħed mill-persuni indikati fis-subinċiż wieħed ta' l-artiklu 742 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili (Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta).

2. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri.

Rat is-sentenza preliminari mogħtija fis-16 ta' Ottubru, 2003³, li biha u għar-raġunijiet hemm imsemmija, ċaħdet l-eċċezzjoni ulterjuri tal-Kuraturi Deputati dwar jekk il-Qorti kellhiex il-ġurisdizzjoni biex tisma' l-kawża;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-Degriet tagħha tal-24 ta' Ġunju, 2004, li bih ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni għall-ħlas ta' prezz ta' merkanzija mibjugħa u għal-likwidazzjoni u l-ħlas tad-danni minħabba n-nuqqas ta' ħlas f'waqtu;

Illi, għal din l-azzjoni, l-imħarrkin Kuraturi Deputati laqgħu billi, għall-ewwel, qalu li m'humieq midħla mal-każ u irriżervaw li jressqu eċċezzjonijiet oħrajn fil-waqt xieraq. Xi żmien wara, ressqu l-eċċezzjoni li din il-Qorti ma għandhiex is-setgħa li tisma' l-kawża għaliex l-imħarrek *proprio* m'huwiex waħda mill-persuni li jaqgħu taħt is-sub-artikolu (1) tal-artikolu 742 tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta;

³ Paġġ. 90 sa 100 tal-proċess

Illi l-imsemmija eċċezzjoni ġiet miċħuda bis-sentenza preliminari tas-16 t'Ottubru, 2003, u l-Qorti ordnat li s-smiġħ tal-kawża jissokta bil-ġbir tal-provi;

Illi, jekk wieħed iqis il-fatti tal-każ, għandu jirriżulta li n-negozju li nissel id-dejn li l-kumpannija attriċi qegħda tfittex lill-imħarrek għall-ħlas tiegħu f'din il-kawża seħħ f'Malta. Kien bejgħ u konsenja (oġġetti alimentari) li l-imħarrek xtara mingħand il-kumpannija attriċi f'Malta u ħadhom miegħu fil-Libja. Il-bejgħ kien wieħed minn sensiela ta' negozji li seħħew tul medda ta' żmien bejn il-kumpannija attriċi u l-imħarrek kull meta dan kien jitla' Malta mil-Libja. Il-bejgħ kien dejjem isir f'Malta u l-imħarrek kien itella' l-merċi miegħu fuq il-bastiment meta jbaħħar lura lejn il-Libja⁴. Il-kumpannija attriċi hija waħda registrata f'Malta u s-sedi soċjali tagħha jinsab f'Malta. Il-prezz tal-merkanzija mibjugħa kien miftiehem f'valuta legali Maltija, u l-ħlas, fl-okkażjonijiet ta' qabel, dejjem sar f'Malta f'valuta Maltija;

Illi kien biss meta ġie iffirmit il-ftehim tal-15 ta' Diċembru, 1993⁵, ġewwa lukanda fil-Libja, li l-partijiet donnhom ftehm u li l-ħlas kellu jsir f'għamla ta' tpartit b'xiri ta' merċi oħrajn minn u għol-Libja u bi ħlas f'valuta legali Libjana jew f'denominazzjoni ta' dollari Amerikani. Madankollu, kien miftiehem ukoll li l-ħlas min-naħa tal-imħarrek kellu jsir fis-sedi tal-Ambaxxata Maltija fi Tripli u li l-irċevuta tal-ħlas tifħalla minn rappreżentant tagħha f'isem il-kumpannija attriċi. Dak il-ftehim kien il-mod ta' kif l-obbligazzjoni li twieldet f'Malta tiġi mwettqa;

Illi għal dak li jirrigwarda l-aspett jekk persuna tkunx intrabtet li twettaq obbligazzjoni f'Malta jew li f'Malta jseħħ l-effett tal-obbligazzjoni, wieħed irid jifhem li l-legislatur ried jirreferi għal dawk l-obbligazzjonijiet li, min-natura tagħhom stess jew mill-mod ta' kif u fejn għandhom jiġu eżegwiti, tabilfors jeħtieġu li jingħata effett lilhom f'Malta⁶. Il-Qorti tifhem li l-obbligazzjoni li ntrabat biha l-imħarrek kellha titwettaq f'Malta, u l-mod tat-twettiq tagħha (jiġifieri

⁴ Ara affidavit Ray Cutajar f'paġġ. 25-7 tal-proċess

⁵ Ara Dok "B", f'paġġ. 35-7 tal-proċess u l-verżjoni tradotta tiegħu f'pag. 38

⁶ Kumm. GS 5.11.1979 fil-kawża fl-ismijiet *Dottor Michael Mallia noe vs Charles H. Roseblatt* (mhix pubblikata)

I-modalita' tal-ħlas kif miftehema bil-kitba li saret fil-15 ta' Diċembru, 1993) kien ukoll maħsub li jsir f'Malta, jekk wieħed iqis is-sede ta' Ambaxxata bħala estensjoni tat-territorju tal-pajjiż rappreżentat minnha;

Illi minn dawn il-kunsiderazzjonijiet u fatti li joħorġu s'issa mill-atti tal-kawża wieħed jista' jislet il-fehma li dan kien każ ta' obligazzjoni ikkuntrattata f'Malta, fejn ukoll kellu jkollha effett;

Illi l-provi li ressqet il-kumpannija attriċi jirrigwardaw biss l-ewwel talba tagħha, jiġifieri dawk li jirrigwardaw il-konsenja ta' merkanzija murija fil-fattura tal-11 ta' Novembru, 1989⁷. Ma ressqet l-ebda provi dwar it-talbiet l-oħrajn, fejn qegħda titlob il-likwidazzjoni u l-kundanna tal-imħarrekk għall-ħlas tad-danni. Imma bil-liġi⁸, meta l-baži tad-danni mitluba tkun in-nuqqas ta' twettiq f'waqtu ta' obligazzjoni li tikkonsisti fi ħlas ta' somma ta' flus, id-danni li jistgħu jintalbu jkun jikkonsistu biss fl-imgħaxijiet fuq dik is-somma meqjusa bir-rata tat-tmienja fil-mija (8%). L-ebda telf ieħor ma hu meħtieġ li jintwera mill-kreditur għal din l-għamla ta' dannu li jiġi mid-dewmien tad-debitur⁹;

Illi jirriżulta wkoll li wara li l-imħarrekk kien ħa miegħu l-konsenja ta' merkanzija fil-Libja, kien naqas li jħallas u kien sar ftehim bejn rappreżentant tal-kumpannija attriċi u l-istess imħarrekk fejn dan tal-aħħar stqarr l-ammont fatturat minnu dovut u, minbarra dan, intrabat li jħallas lill-kumpannija attriċi s-somma ta' elfejn tliet mija u disgħa u sittin lira Maltija u sittin centezmu (Lm 2369.60) bħala mgħaxijiet miġmugħa sa dak inhar. Dan kollu huwa ikkorroborat b'xhieda ta' nies li kienu prezenti¹⁰. Ma hemm l-ebda dubju wkoll li l-obbligazzjoni li daħal għaliha l-imħarrekk kienet waħda ta' għamla kummerċjali¹¹;

Illi l-imħarrekk ma ressaq l-ebda prova biex imieri l-provi mressqin mill-kumpannija attriċi. Il-Kuraturi Deputati

⁷ Dok "AĊ" u Dok "A", f'paġġ. 5 u 35 tal-proċess

⁸ Art. 1139 tal-Kap 16

⁹ Art. 1140 tal-Kap 16

¹⁰ Xhieda ta' Francis Cutajar 19.5.1999, f'paġġ. 48 sa 50 tal-proċess

¹¹ Art. 1141(1) tal-Kap 16

maħturin f'ismu wrew li għamlu minn kollox biex jippruvaw jistabilixxu kuntatt miegħu, u saħansitra fittxew li jsibuh bl-għajnuna ta' għejjun diplomatici¹², imma għal xejn. Żgur li ma kienx b'nuqqas tagħhom li l-imħarrek ma ikkontestax il-kawża jew ma wassalx l-istruzzjonijiet tiegħu dwar il-pretensjonijiet tal-kumpannija attriċi;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda tiddeċiedi billi:

Tilqa' l-ewwel talba attriċi u, filwaqt li tiddikjara li l-kumpannija attriċi hija kreditriċi tal-imħarrek Ayad Goma Eteer dwar konsenja ta' merkanzija konsistenti f'ogġetti tal-ikel, tikkundanna lill-istess imħarrek iħallas lill-kumpannija attriċi s-somma ta' disat elef seba' mija u erbgħa u sebgħin lira Maltija (Lm 9,774), flimkien mal-imgħax legali fuq l-imsemmija somma b'effett mill-ħmistax (15) ta' Diċembru, 1993 sal-jum tal-ħlas effettiv;

Tastjeni milli tqis it-talbiet l-oħrajn u dan billi d-danni mgarrba mill-kumpannija attriċi bin-nuqqas ta' ħlas f'waqtu tal-imsemmi kreditu min-naħa tal-imħarrek jikkonsisti fl-imgħax fuq is-somma fatturata meqjusa fl-ewwel talba, u minħabba li l-kumpannija attriċi ma ressqet l-ebda prova ta' dannu ieħor mgarrab minnha; u

Tikkundanna lill-imħarrek iħallas l-ispejjeż tal-kawża, kif mitluba.

Moqrija

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----

¹² Dokti "AC1" sa "AC5" u Dokti "AFC1" sa "AFC6" u Dokti "AFCA" sa "AFCC", f'paġġ. 103-7, 110 sa 124 u 127 sa 130 tal-proċess